

30.10.2024

Kunta- ja alueosasto

HUS-yhtymän vuoden 2025 lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmä

Tausta ja valmisteluryhmän asettaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain (615/2021) 2 § 4 momentin mukaan HUS-yhtymä on hyvinvointialueesta annetun lain 58 §:ssä tarkoitettu hyvinvointiyhtymä ja siihen sovelletaan muun muassa, mitä hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 15 ja 16 §:ssä säädetään.

Hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän lain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi. Valtioneuvosto on tehnyt 6.6.2024 päätöksen hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän lainanottovaltuuksista vuodelle 2025. Päätöksen mukaan HUS-yhtymän lainanottovaltuus on 0 euroa.

Hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvosto muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Lainanottovaltuuden muuttamisesta voidaan päättää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta. HUS-yhtymä on jättänyt valtiovarainministeriölle hakemuksen lainanottovaltuuden muuttamisesta 11.6.2024.

Lain mukaan valtiovarainministeriö asettaa lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä, tarvittavan lainanottovaltuuden suuruutta sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon. Valtiovarainministeriö asetti 26.8.2024 HUS-yhtymän

lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmän. Valmisteluryhmän puheenjohtajana toimi finanssineuvos Teemu Eriksson valtiovarainministeriöstä ja jäseninä olivat budjettineuvos Tero Tyni valtiovarainministeriöstä, erityisasiantuntija Jussi Lind sosiaali- ja terveysministeriöstä, erityisasiantuntija Katja Luoma sisäministeriöstä sekä investointijohtaja Tomi Kauppinen HUS-yhtymästä. Valmisteluryhmän toimikausi oli 26.8.–31.10.2024.

Asiantuntijoina valmisteluryhmän kuultavina olivat HUS-yhtymästä rahoituspäällikkö Aija Salomaa ja ylilääkäri Markku Kuisma sekä valtiovarainministeriöstä johtava erityisasiantuntija Anna-Liisa Pasanen, erityisasiantuntija Petri Tuominen sekä erityisasiantuntija Timo Ukkola.

Lainanottovaltuuden muuttamisen edellytykset

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön eduskuntakäsittelyssä tarkennettiin hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä hallituksen esitykseen (HE 241/2020 vp) verrattuna. Perustuslakivaliokunta painotti perusoikeuksien toteuttamisvelvoitteeseen kuuluvaa valtion vastuuta huolehtia siitä, että hyvinvointialueilla on käytännön edellytykset suoriutua tehtävistään, ja totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan oli syytä täydentää sääntelyä palvelutarpeiden edellyttämien investointien — laajasti ymmärrettynä — turvaamiseksi hyvinvointialueilla (PeVL 17/2021 vp). Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdotti lausunnon johdosta kiireellisyysedellytyksen poistamista. Valiokunta totesi mietinnössään (StVM 16/2021 vp), että tämän poiston myötä valtioneuvoston tulee muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta aina, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin.

Palvelutarpeen osalta keskeisimmät vaikutukset syntyvät väestökehityksen ja sen kohdentumisen myötä. Ennusteiden mukaan Uudenmaan väestön määrä ja 65 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa, mikä lisää palvelutarvetta. Lisäksi HUS-yhtymälle on asetettu valtakunnallisia vastuita ja velvoitteita. Vaikutuksiltaan laajakantoiset tai taloudellisesti merkittävät investoinnit tai investointia vastaavat sopimukset tulee pyrkiä toteuttamaan hyvinvointialueiden välisenä yhteistyönä.

HUS-yhtymän tulorahoitus ja tätä kautta liikkumavara investointien toteuttamiseen poikkeaa hyvinvointialueista siten, että HUS-yhtymän tulorahoitus koostuu pääosin jäsenalueiden maksuosuuksista ja muista myyntituotoista, kun taas hyvinvointialueiden tulorahoitus koostuu pääosin valtion rahoituksesta. HUS-yhtymän omistajina Helsingin kaupunki ja Uudenmaan hyvinvointialueet määrittävät siis pitkälti kuinka paljon HUS-yhtymällä on tulorahoitusta käytettävänä toimintakulujen ja investointien rahoittamiseen. Hyvinvointialueiden

ja Helsingin kaupungin valtion rahoitus taas määräytyy hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) mukaisesti siten, että niissä huomioidaan muun muassa palvelutarve- ja olosuhdetekijöitä. HUS-yhtymä ei voi myöskään saada mainitun rahoituslain 11 §:n mukaista lisärahoitusta. HUS-yhtymäkokous päätti 13.6.2024 (§ 5) leikata HUS-yhtymän (yhtymähallitus 6.5.2024, § 47) vuodelle 2025 esittämää talousarviokehystä 44 miljoonalla eurolla lisäten vuoden 2025 sopeutusvaadetta.

HUS-yhtymän mukaan valtioneuvoston 6.6.2024 päättämä HUS-yhtymän lainanottovaltuus ei ole riittävä kattamaan vuonna 2025 käynnistettäviä sidottuja ja välttämättömiä investointihankkeita. Mainitut investointitarpeet liittyvät uusiin rakennushankkeisiin ja niihin liittyviin sekä muihin välttämättömiin laiteinvestointeihin ja tietohallintoinvestointeihin.

Investointikokonaisuus koostuu kolmen hankelajin; rakennusinvestointien, laiteinvestointien sekä tietohallintoinvestointien suurista (>500 t€) ja pienistä (<500 t€) investointihankkeista.

Työryhmä arvioi kaikki uudet vuonna 2025 alkavat ja sidotuksi esitetyt suuret investointihankkeet. Investoinnit ovat työryhmän käsityksen mukaan välttämättömiä HUS-yhtymän järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi. Investointitarpeita ei myöskään arvioitu voitavan kattaa muulla tavoin.

Työryhmässä käsiteltiin myös Kolmiosairaalan helikopterikentän laajaa päivitystarvetta, joka johtuu ilmailun viranomaismääräyksen muuttumisesta (19.3.2024 AGA M2-1 (TRAFICOM/554559/03.04.00.00/2022)). Koska asiassa on vireillä poikkeusluvan hakeminen, ja asia on keskeneräinen, ei sitä voitu tässä vaiheessa pitää välttämättömänä investointina. Meilahden tornisairaalan toimenpidesiiven peruskorjaushanke sekä Peijaksen sairaalan leikkausosaston laajennus ja peruskorjaushanke ovat suurimmat ja keskeisimmät alkavat rakennushankkeet. Vuonna 2025 sidottujen uusien rakennushankkeiden rahoitustarve on yhteensä 213,6 miljoonaa euroa, josta pienten rakennushankkeiden osuus on yhteensä 15 miljoonaa euroa.

Meilahden tornisairaalan toimenpidesiiven peruskorjaus on osa kokonaisuutta ja noin kymmenen vuotta kestävä hanke. Hanke on työryhmän käsityksen mukaan välttämätön palvelujen kannalta ja tarkoituksenmukaisinta käsitellä kokonaisuutena.

Meilahden sairaalaan liittyvät jätevesiviemärin uusinta, tunnelin T4 korjaus ja piha-alueen peruskorjaus sekä siltasairaalan jäähdytys- ja kuivatusjärjestelmä ovat työryhmän näkemyksen mukaan välttämättömiä investointeja.

Jorvin sairaalan astianpesuosaston uusiminen ja käyttövesiputkien peruskorjaus ovat työryhmän näkemyksen mukaan välttämättömiä investointeja.

Peijaksen sairaalan leikkausosaston laajennus ja peruskorjaus liittyvät toimintojen keskittämiseen ja tekonivelleikkausten tarpeen laajuuteen ja kasvamiseen tulevaisuudessa. Hanke kestää useita vuosia ja tarkoituksenmukaisinta ja taloudellisinta käsitellä kokonaisuutena. Sairaalan lukituksen ja kulunvalvonnan uudistaminen sekä kyseinen laajennus ja peruskorjaus ovat työryhmän näkemyksen mukaan välttämättömiä investointeja. Lohjan sairaalan lämmitysjärjestelmän muutos on työryhmän käsityksen mukaan välttämätön investointi.

Hissien peruskorjausohjelman vaihe 2 on työryhmän käsityksen mukaan välttämätön investointi.

HUS-yhtymä esitti sidotuksi uusia vuonna 2025 alkavia välttämättömiä laiteinvestointeja yhteensä 30,5 miljoonaa euroa, joista pienten laiteinvestointien osuus on 28,2 miljoonaa euroa.

Uusia vuonna 2025 alkavia sidotuksi esitettyjä välttämättömiä tietohallintohankkeita on yhteensä 10,3 miljoonaa euroa.

Välttämättömät alkavat investointeja vastaavat sopimukset rakennuksiin ovat 11,2 miljoonaa euroa, laite- ja kalustohankintoihin 4,5 miljoonaa euroa ja ICT ja muihin aineettomiin hyödykkeisiin 5,0 miljoonaa euroa, yhteensä 20,8 miljoonaa euroa.

HUS-yhtymän esittämään arvioon perustuen välttämättömien vuonna 2025 alkavien investointien ja investointeja vastaavien sopimusten arvo on yhteensä 275 187 000 euroa. Valmisteluryhmä ei ole arvioinut yksittäisten pienten investointien (< 500 t€) välttämättömyyttä, minkä vuoksi lainanottovaltuuden muuttamiselle esitetään välttämättömyyteen liittyvää ehtoa. Muutetulla lainanottovaltuudella rahoitettavien investointien välttämättömyys on arvioitava HUS-yhtymässä ennen investointien toteuttamista.

Tarvittavan lainanottovaltuuden suuruus

Investointisuunnitelmassa kuvataan investointien rahoittaminen pitkäaikaisilla lainoilla, omaisuuden luovutuksilla, kertyneillä rahavaroilla ja investointeihin kohdistuvilla tuilla. Välttämättömiä investointeja ja investointeja vastaavia sopimuksia pystyttäisiin kattamaan talousarvion perusteella vuoden 2025 tulorahoituksella yhteensä 88,0 miljoonaa euron osuudella sekä n. 0,4 miljoonan euron rahoitusosuudella (avustuksilla). Sen sijaan rahavaroja tai omaisuuden luovutustuloja ei ole tämän hetken arvion mukaan käytettävissä edellä mainittujen investointien tai investointeja vastaavien sopimusten kattamiseen. Vuoden 2023 alkaneita sidottuja investointeja katetaan vuoden 2025 mahdollisesti kertyvällä nettotulorahoituksella.

Vuodelle 2025 suunnitellulla ylijäämällä on tarkoitus kattaa vuosien 2022–2024 alijäämät. Nämä ylijäämät rahoittavat vuosien 2023 ja 2024 alkaneiden

investointien HUS-yhtymälle määriteltyjä vuosikaterahoitusosuuksia (tulorahoitusosuuksia).

Valmisteluryhmä esittää, että HUS-yhtymän lainanottovaltuus vuonna 2025 alkaviin sidottuihin investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin olisi 274 765 000 euroa, jota voidaan käyttää pitkäaikaisen lainan nostamiseen.

Lainanottovaltuuden muuttaminen johtaa HUS-yhtymän lainanhoitokykyä suurempaan lainamäärään. Tämän vuoksi valmisteluryhmä esittää lainanottovaltuuden muuttamiselle ehtoa, jonka mukaan HUS-yhtymän olisi laadittava tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma, joka varmistaa HUS-yhtymän lainanhoitokyvyn pitkällä aikavälillä. Lainanottovaltuuden muuttamiselle esitettävät ehdot on lueteltu kootusti seuraavassa asiakohdassa.

HUS-yhtymälle asetettavat ehdot

Valmisteluryhmä esittää, että lainanottovaltuuden muuttamiselle asetetaan seuraavat ehdot:

- Lainanottovaltuutta on mahdollista käyttää ainoastaan edellä raportissa esitettyihin investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin, jotka ovat hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä HUS-yhtymän järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi. HUS-yhtymän tulee varmistaa ennen ao. investointien ja investointeja vastaavien sopimusten toteuttamista niiden laissa edellytetty välttämättömyys sekä se, että investointitarvetta ei voida kattaa muulla tavoin kuten pitkäaikaisen lainan sijaan rahavaroilla, avustuksilla, hankerahoituksella tai muulla rahoituksella.
- HUS-yhtymä laatii ja toimittaa valtiovarainministeriölle 30.1.2025 mennessä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman, joka varmistaa HUS-yhtymän lainanhoitokyvyn pitkälläkin aikavälillä ja turvaa lakisääteiset palvelut. Ohjelma käydään läpi Helsingin kaupungin ja Uudenmaan hyvinvointialueiden kanssa HUS-yhtymän yhtymähallituksessa ja yhtymäkokouksessa. Ohjelma sisältää kokonaisvaltaisen tarkastelun HUS-yhtymän toiminnasta ja taloudesta sekä tulonmuodostuksesta mukaan lukien palvelujen tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja niiden mitattavissa olevat taloudelliset vaikutukset. Valtiovarainministeriö voi hylätä ohjelman tai edellyttää ohjelman täydentämistä, jos on ilmeistä, että toimenpiteet eivät ole riittäviä lainanhoitokyvyn varmistamiseksi. Ilmoitus ohjelman hylkäämisestä tai tarpeesta täydentää ohjelmaa tulee antaa HUS-yhtymälle 17.2.2025 mennessä. HUS-yhtymä voi täydentää ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella 25.3.2025 mennessä. HUS-yhtymä raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Muita näkökulmia

HUS-yhtymän tulee laatia talousarvio ja -suunnitelma vuosille 2025–2027 siten, että se on hyvinvointialueesta annetun lain mukaan tasapainossa.

Hyvinvointialueesta annetun lain 123 §:n mukaan valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos hyvinvointialueen lainanottovaltuutta muutetaan. Mainittua lain kohtaa sovelletaan myös HUS-yhtymään.

Helsingissä 28.10.2024

Teemu Eriksson

Tero Tyni

Jussi Lind

Katja Luoma

Tomi Kauppinen

Liite

HUS-yhtymän laatima laskelma lainanottovaltuuden muutostarpeesta

Liite

HUS-yhtymän vuoden 2025 lainanottotarve - kooste investoinneista ja niitä vastaavista sopimuksista sekä niiden rahoituksesta

Summat tuhansina euroina (1000 €)

	2025	2026	2027	2028	2029 ja myöh.	Yhteensä
Taseinvestoinnit:						
Osakkeiden hankinta yhteensä						
Rakennusinvestoinnit yhteensä	31 150	39 340	52 800	30 000	60 320	213 610
Laiteinvestoinnit yhteensä	17 100	8 400	1 500	2 000	1 500	30 500
Tietohallintoinvestoinnit yhteensä	6 960	2 760	500	100		10 320
Taseinvestoinnit, yhteensä	55 210	50 500	54 800	32 100	61 820	254 430
Investointeja vastaavat sopimukset:						
Rakennukset	11 212					
Laite- ja kalustohankinnat	4 500					
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	5 045					
Investointeja vastaavat sopimukset, yhteensä	20 757					20 757
HUS investoinnit yhteensä (kaikki rahoitusmuodot)						275 187
Rahoitusosuudet investointeihin						422
Lainanottovaltuustarve v. 2025						274 765

Lainanottovaltuus 2025/VN 6.6.2024

0

Lainanottovaltuus, lisätarve 6.6.2024 päätökseen

274 765